

**Venerabilis Bedæ Presbyteri Anglo-Saxonis, Doctoris
Ecclesiæ Vere Illuminati Opera Theologica, Moralia,
Historica, Philosophica, Mathematica & Rhetorica,
quotquot hucusque haberi potuerunt omnia**

In Vetus Et Novum Testamentum, Salvberrimis In Moysis Pentatevchvm,
Tobiam & Iobum, Libros Regum, Davidis Pasalmos, Parabolas Salomonis &
Cantica, Prophetas &c. explanationibus & Quæstionibus enodata:
Moralibus doctrinis & expositionibus in quatuor Evangelistarum Evangelia
illustrata: facundissimis ...

Sive Eivsdem Historia Ecclesiastica Anglorum, Vitæ Aliquot Sanctorvm, Et
Martyrologium

Beda <Heiliger>

Coloniæ Agrippinæ, 1688

Excerptiones & Collectanea quædam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71990](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71990)

Zachur, memoria, vel adiutorium: seu iustus igneus, aut
 justificatus illuminans.
 Zadab, iste pater, vel ista paternitas.
 Zado bia, iste pater Dominus, vel ista paternitas Domino.
 Zaph, illuminare, vel illuminatio.
 Zaphi, lumen meum, vel illuminatio mea.
 Zaphin, illuminans eos, vel illuminatio eorum.
 Zai, ducta: vel huc: seu oliva, aut fornicatio.
 Zaim, ista vel hæc.
 Zaith, ducta huc, vel fornicarius tibi: seu oliva ejus, aut
 fornicatio eorum.
 Zalmon, sub umbra, vel obumbrans: seu subumbratus,
 aut obumbratio.
 Zamma, iste fluens, vel fluxus ejus.
 Zambri, iste læcessens, vel iste amaricans.
 Zandi, fluxus vehemens, vel fluxus abundans.
 Zamira, iste apertus, vel iste illuminans.
 Zamra, psallens ei, vel canticum ejus.
 Zamran, psallens eis, vel canticum eorum.
 Zamre, psallens mihi, vel cantatio mea.
 Zamim, psallens eis, vel cantatio eorum.
 Zamro, psallens magistro, vel canticum magistri.
 Zanoa, ista requies, vel ista commotio: seu iste repulsi,
 aut iste requievit.
 Zanoë, idem.
 Zara, oriens vel orientalis.
 Zarad, descendens, vel alienus: seu descensio, vel aliena-
 tio.
 Zaradaim, descensio inutilis, vel alienus idololatra.
 Zarai, oriens mihi, vel orientalis meus.
 Zaraias, oriens Domino, vel orientalis Domini.
 Zarath, ortus peccati, vel orientalis delinquens.
 Zarda, alienatus valde, vel alienatus ab eo.
 Zare, ortus est, vel orientalis est iste.
 Zared, descendens, vel abalienatus.
 Zaraidæ, descendentes, vel orientales sunt isti.
 Zares, ortus factura, vel orientalis platinatio.
 Zareth, oriens pavor, vel orientalis vita.
 Zarias, oriens Domino, vel orientalis Domini.
 Zatham, iste humilis, vel responso ista.
 Zava, iniquus vel iniquitas.
 Zavath, donatus vel donatio.
 Zavadia, dos Domini, vel dos Domino.
 Zazi, horridus vel tertendus.
 Zazim, horror vel terror: seu horrendi, aut terribiles.
 Zazomin, quæ est hæc aqua, vel preparati in acie: seu
 aciem preparantes, aut aciei preparatio.
 Zeb, lupus, vel rapax: seu devorans, aut devorator.
 Zebad, fluens torris, vel torris fluitio.
 Zebadia, fluens torris Domini, vel torris fluens Domino.
 Zebec, victima vel rapina: seu hostia, aut devoratio.
 Zebedaus, donatus, vel doratus: seu fluens iste, aut fluitio
 ista.
 Zeber, lupus vigilans, vel devoratio resurrectionis.
 Zebi, lupus meus, vel devoratio mea.
 Zebida, doris meæ fortitudo, vel donatio mea desidera-
 bilis.
 Zebub, musca, vel musca pluraliter.
 Zebul, habitatio, vel tabernaculum.
 Zebulonites, tabernaculum meroris, vel inhabitatio ini-
 quitatis.
 Zeci, memor mei, vel memotatio mea.
 Zechri, idem.
 Zechrin, memorans eos, vel memoratio eorum.
 Zechur, memoria luminis, vel memoratio ignea.
 Zepherua, hoc os vidisti, vel hujus oris visio.
 Zephrona, hoc os vidit, vel oris hujus visio.
 Zei, iste meus, vel iste mihi.
 Zelpha, os hians, vel os fluens: seu os ambulans, vel oris
 fluitio.
 Zemma, iste fluens, vel iste fluxus ejus.
 Zemeri, iste amaricans, vel iste exacerbens.
 Zembram, cantans ei, vel canticum eorum: seu tempus eo-
 rum ostendens aut temporis eorum ostensio

Zemri, psallens mihi, vel canticum meum: seu iste læces-
 sens, aut iste amaricans.
 Zena, commovens, vel commotio: seu ipse requiescens,
 aut ipsa requietio.
 Zenam, commovens eos, vel commotio eorum: seu ipse
 requiescens eis, aut ipsa requietio eorum.
 Zerihel, iste magister Deus, vel ista est magistratio Dei.
 Zerimoth, iste timens mortem, vel iste metuens altitu-
 dinem mortis.
 Zesium, iste lapis, vel ista duricies.
 Zethaa, iste pavidus, vel iste superior.
 Zethan, iste amarus, vel ista commutatio.
 Zethca, iste amens, vel iste erroneus.
 Zethua, iste errans ei, vel ista amentia ejus.
 Zehu, iniquus, vel iniquitas.
 Zevan, iniquus, vel iniquitas eorum.
 Zevoth, gentilis vel sparsio.
 Ziph, florens vel germinans.
 Ziphei, florentes vel germinantes.
 Zipha, germen, vel illuminare.
 Ziphai, germen meum, vel illuminatio mea.
 Zio, ductio, vel oliva.
 Ziza, horrendus, vel terribilis.
 Zo, iste, vel ista.
 Zoara, minor vel parvula: seu vitula consternans, aut vitu-
 la consternata.
 Zobadomas, fluens, vel torris iniquus Dominus, aut flu-
 ens tottis merenti Domino.
 Zocho, prophetia vel prophetatio.
 Zoe, attrahens, vel attractio.
 Zoheleth, tractans vel protrahens, seu tractum, aut pro-
 tractio.
 Zoheth, iste pavidus, vel iste vivax.
 Zolomin, preparantes aciem, vel preparati in acie.
 Zomin, aciem preparantes, vel in acie preparati.
 Zoob, aurum vel divitia.
 Zoon, iste iniquus, vel iste inutilis.
 Zoot, plasma, vel plasmator: seu iste apprehendens, aut
 iste iracundus.
 Zoori, plasma meum, vel plasmator meus: seu iste ap-
 prehendens me, aut iste iracundus mihi.
 Zorobabel, aliena translatio, vel ortus in Babylone: seu
 iste princeps translationis, aut iste magister conversio-
 nis.
 Zozomin, quæ hæc est aqua, vel quæ sunt hæc cogitatio-
 nes: seu preparantes aciem, aut in acie preparati.
 Zusitidis, consilium, vel consiliatrix.
 Zuzim, consiliantes eos, vel consiliatores eorum.

Interpretationum Hebraicorum nominum finis.

EXCEPTIONES PATRVM, COLLECTANEA, FLORES EX DIVERSIS, QUÆSTIONES, & Parabola.

Domine, quæso, quæ est illa mulier,
 quæ innumeris filiis ubera porrigit,
 quæ quantum lacta fuerit, tantum
 inundat? Mulier ista est Sapientia.
 Dic mihi ubi sit anima hominis,
 quando dormiunt homines: in tri-
 bus locis: aut in corde, aut in sanguine, aut in cerebro. Dic
 mihi quis primus finxit literam? Mercurius Gigas. Quid
 primum à Deo processit? Verbum hoc, Fiat lux. Qui sunt
 nati, & non sunt mortui? Enoch & Elias. Dic mihi quis
 primus obtulit holocaustum Deo? Abel agnatum. Dic
 mihi quæ primum fuit alma? Maria soror Aaron: vel quæ
 prima vidua? Dina filia Jacob. Dic mihi quis primus ex-
 cogitavit aratum? Cham, filius Noë: vel quis planta-
 vit vineam? idem Noë, & ipse primus ebrius fuit. Dic
 mihi quis primus sacerdos in veteri Testamento fuit?

Melchisedech: in Novo? Petrus, & Jacobus frater Domini. Quis primus fuit diaconus? Stephanus. Dic mihi, qui sunt filii, qui vindicaverunt patrem suum in utero matris suae? filii viperæ. Dic mihi quæ est terra, quam non vidit sol neque ventus, nisi una hora diei: nec antea, nec postea? Terra per quam exiit populus Israel in mari rubro. Dic mihi quis primus prophetavit? Adam quando dixit: Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea.

Omnis homo qui in dolore positus est, memor sit illius sententiæ, Ne quid nimis. Vidi filium cum matre manducantem, cuius pellis pendebat in pariete. Sedeo super equum non natum, cuius matrem in manu teneo. Quæro barbarum quem invenire non possum. In Aquilonari parte civitatis, ubi aqua attingit parietem: tolle saxum quadratum, ibi invenies barbarum.

Dic mihi quæ est illa res, quæ cum augetur, minor erit: & dum minuitur, augmentum accipit. Nemo in Ecclesia amplius nocet, quam qui nomen & opinionem sanctitatis habet. Cui plus creditur, plus ab eo exigitur. Potentes potenter tormenta patientur, sicut per Prophetam dicitur: Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt. Quatuor claves sunt: sapientia vel industria legendi, assiduitas interrogandi, honor doctoris, contemptio facultatum. Dic quot annos vixit primus parens Adam? noningentos triginta. Qui sunt tres amici & inimici, sine quibus vivere nemo potest? Ignis, aqua & ferrum.

Melius est ire ad domum luctus, quam ad domum convivi: in illa enim cunctorum finis admonetur hominum, & vivens cogitat quid futurus sit. Melius est à sapiente corripri, quam stultorum adulatione decipi. Quodcumque potest manus tua facere, instanter operare, quia nec opus, nec ratio, nec scientia, nec sapientia erunt apud inferos, quod tu properas. Melior est patiens viro forti: & qui dominatur animo suo expugnatore urbium. Et qui iustificat impium, & qui condemnat iustum, abominabilis uterque apud Dominum. Sicut urbs patens, & abique murorum, ita vir qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum. Dicit piger, Leona in via, leo in itineribus. Sicut olivum vertitur in cardine suo, ita piger in lectulo suo. Abscondit piger manus sub ascella sua, & laborat si ad os suum eas converterit. Tria sunt insaturabilia, & quartum quod nunquam dicit, Sufficit infernus, & os vulvæ, & terra. A qua non saturatur aqua: ignis vero nunquam dicit, Sufficit. Altos quippe gurgites fluminum parvæ, sed inno meræ replent gutta pluviarum. Imperiti licet loqui neciunt ita tacere non possunt. Moisenim qui usu longo confirmatus fuerit, non parvo labore vitatur. Valde enim durum est in veteri Testamento nova meditari. Si non vendis quod amas, non emes quod desideras, sæpe enim in vili sæculo fulget aurum. Sic omnis homo velox ad audiendum, tardus ad loquendum. Arena maris, pluviarum gutta, dies sæculi, altitudo cæli, multitudo stellarum, profunditas terræ, & innum abissi, & capilli capitis, sive plebs hominum vel iumentorum: hæc non nisi à Deo tantum numeranda sunt. Per tria ordinatur anima: per cogitationem bonam, per sermonem rectum, & per opus iustitiæ. Paulus plantavit, Apollo rigavit, Dominus incrementum dedit. Habete Christum in cordibus, & signum eius in frontibus. Multos inimicos habemus, qui cursum nostrum impedire festinant. Armate vos semper signaculo crucis Christi, quia hoc est quod timeat ac fugiant demones, signo territi Salvatoris Domini nostri Jesu Christi. Magi sunt, qui munera Domino dederunt: primus fuisse dicitur Melchior, senex & canus, barba proluxa & capillis: tunica hyacinthina, sagoque mileno, & calceamentis hyacinthino & albo mixto opere, promitrario varia compositionis indutus: aurum obtulit regi Domino. Secundus nomine Caspar, juvenis imberbis, rubicundus, mylenica tunica, sago rubeo, calceamentis hyacinthinis vestitus: thure quasi Deo oblatione digna, Deum honorabat. Tertius fuscus, integrè barbatus, Balthasar nomine: habens tunicam tibeæ, albo vario, calceamentis milenicis amictus: per myrrham filium hominis morturum pro-

fectus est. Omnia autem vestimenta eorum Syriaca sunt mundorum namque est munda contingere, & sanctorum sancta cognoscere. In malevolam animam non intrabit sapientia, neque in corpus subditum peccatis.

Quid est malum? Corruptio boni. Quid est mors? Absentia vitæ. Est enim vita carnis anima? vita animæ Dominus: despicit Deus, si quis exulter in malis alienis, nam posuit Deus ordinem, ut terra ferviret corpori, corpus animæ, anima menti, mens Deo. Veteris testamenti sunt libri quinquaginta quinque, Novi autem viginti septem. Est avis quedam in India partibus, prope solis ortum, viginti alas habens, cuius voce audita omnes somno & sopore sopiuntur: cuius vox per mille passus auditur, huius avis magnæ vocabulum est Goballus. Est enim lapis in mari oceano tam miri decoris, qui aliquoties apparet, aliquoties vero arenis præopertitur. Hæc autem avis cum aviculam genuit nimis pulchram ac sonoram, videns lapidem in mari sereno die radiantem, illius desiderio rapitur, & volat ut capiat eum, quæ dum adhuc alas extendit, lapis arenis regitur. Est autem cetus in mari magnus valde, qui cum viderit Goballum ad lapidem volantem, statim occurrat ad nidum huius, & aviculas auferens devorat: & veniens Goballus in æstu nimis recurrit ad nidum, quoddam solatium sui laboris putans reperitur: & inveniens nidum vacuum, sepius clamat: ita ut non solum ingentes lachrymas fundat, sed & omnes qui eam audiunt, se à lachrymis cohibere non possunt. Tunc seipsum in profundum mergit, & moritur. Et tu homo Goballus habens naturam decoram nimis, quæ generat sapientiam ventulam Lapis autem in mari, amor divitiarum est, quæ seducit hominem: & relicta sapientia, volat ad divitias congregandas: cetus autem in mari stulticia est, qui auferit sapientiam simul cum divitiis. Stulticia nascitur, & homo perdit sapientiam, perdit divitias, & infelici rapitur morte. Vide Gelsidius ait: Melior est sapientia auro, & contium pretiosius argento, & præclarior omni lapide pretiosior: a disciplina præminentior omni vestitu gemmato. Sapientia, quæ de fontis abrei liquidissima vena prorumpit, gemmis omnibus, variisque margaritarum generibus, & cunctis pretiosior invenitur gazis, quæ suos sectatores ad aulam cælestis paradisi deducit. Melius est una hora vivere cum sapientibus, quam vinum bibere cum insipientibus.

Tres principales mansiones constituit Deus: cælum & terram, & infernum: & in illis tribus tres principales res. In cælo constituit pacem & æternitatem: in terra autem constituit fidem & penitentiam, & remissionem peccatorum: in inferno constituit timorem & æternam penam, & nullam remissionem. De terra autem, quæ in medio posita est, replebitur cælum & infernus. Tria remedia sunt: baptismus, penitentia, martyrium. Melior est in materia humilis confusio, quam in bonis superba gloriatio. Fides intellectum aperit, infidelitas claudit. Sicut stellæ cæli non ex inguit nox, sic fidei adherentes firmamento sanctæ Scripturæ non obscurat mundana iniquitas.

Dic mihi nomina duorum latronum qui cum Jesu simul crucifixi sunt? Matha & Joca. Matha credidit, Joca negavit vitam, mortem elegit. Dic mihi nomen illius divitis, qui loquitur ad Abraham ex profunditate inferni? Dico tibi, Tantulus est. Dic mihi nomen illius militis, qui punxit latus Domini nostri Jesu Christi? Dico tibi, Legorius dicitur est. Dic mihi quot patres sunt in hoc sæculo? Dico tibi, tres: pater cælestis, pater terrenus, pater in doctrina. Dic mihi quot sensus hominis sunt? Dico tibi, decem: visus, auditus, gustus, tactus, odor, sapor, amor, tremor, mutatio & locutio. Dic mihi quot vitæ sanctis leguntur? Tres: vita præsens, vita in bonis operibus, & vita æterna futura. Dic mihi quot mortes peccatoribus reputantur? Mors in peccato, & separatio animæ & corporis, & mors penæ. Dic mihi quot genera sunt baptismi? Tria: primus baptismus est, quod sordes peccatorum per regenerationis lavacrum abluuntur: secundum, quo quis sanguine suo per martyrium baptizatur: tertium, baptismus lachrymatum. Dic mihi, quæ est illa res quæ cælum

totamque terram replevit, sylvas & siculos confringit, omniaque fundamenta concutit: sed nec oculus videri, aut manibus tangi potest. Dic mihi tres victorias ignis, Prima victoria, in qua apparuit Spiritus sanctus, secunda, quæ elevavit Heliam: tertia, quæ comburit peccatores, & terram in die iudicii. Dic mihi tres victorias venti. Prima victoria inflat, & non videtur: secunda sanctificavit mundum post diluivum: tertia ad perfectionem in die iudicii. Dic mihi, utrum altius cælum comburetur in die iudicii. Altior terra, quæ in cælo est, Elias & Enoch. Multi apud homines sunt reprobi, apud Deum autem electi. Melior est qui rinuitur sensu, & in timore Dei est, quam qui abundat sensu, & transgreditur legem. Peccator dominatur in hoc seculo, iustus autem in regno Dei. Sunt nonnulli, qui aliorum causas cernere solent, & suas negligunt, semetipsos non aspiciunt in pessima conversatione. Dic mihi quæ prima interrogatio fuit, in corpore, an in spiritu, vel in quo loco? In calida suggestione serpentis ad mulierem, quando dixit in paradiso, Quare præcepit vobis Deus, ut non comederetis de ligno hoc? Sapientia sine eloquentia prodire potest, stultitia sine eloquentia destruit multos. Dic mihi, unde triginta dies ante noxam, & nox ubi currit, & in quo loco uterque requiescit? In sole requiescit dies, & in nube nox. Dic mihi, ubi sedet Deus, quando creavit cælum & terram? Super penas ventorum. Dum cadit equus, sub quo sunt quatuor pedes: quanto magis homo, qui una lingua loquitur, potest cadere, neque suam reiterare sententiam, dum cecidit. Valde ignominiosum est, si tuoc quærat discere, cum quaestionem debet enotare. Modica fuit Roma, quando me crexisti: sed minor eris, quando me dejicies. Quamdiu staccolyseus, stat & Roma: quando cadet colyseus, cadet & Roma. Quando cadet Roma, cadet & mundus. Quid stas, quid stupas bos Britannice? Sto, stupeo, stimulum quaero, ut pungam bovem Gallicum. Cogitationes meas stylo alligo, ne oblivione fugiant: scrutor quasi non reputatus essem, quia memoria lingua labitur. Tres infelices in lege leguntur. Qui scit, & non docet: qui docet, & non facit: qui nescit, & non interrogat. Tribus modis fit rex: eo quod frangit inimicos, & quod armat exercitum, & quod exigit tributum. Pauperem superbum, & divitem fallacem, & senem fatuum odit anima mea. Carpere & detrahere etiam imperiti possunt.

*De summo planis, sed non ego planis in imo
Versor, utrinque manu, diversi & munera fungor:
Altera pars revocat, quæ quædam pars altera fecit.
Sunt mihi sunt lacryme, sed non est causa doloris.
Est iter ad cælum, sed me gravis impedit aër:
Et qui me genuit, sine me non nascitur ipse.
Versator fugiens cælum, terramque relinquo:
Non tellure locus mihi non in parte polorum est:
Exitium nullus modis am crudelis veretur:
Sed madidis manuum faciam fronde scere gurtis.*

Sexaginta regiorum, ac octuaginta concubinae & adolescentularum, quarum non erat numerus. Surge Aquilo, & veni Auster, perfla hortum meum, & fluent aromata illius. Sufurro & bilinguis, maledicti sunt à Deo: multum enim turbabunt pacem habentes. Verus qui vivit in vertice regnans, potens in populo, pius est in solo, mitis in mundo, magnus ubique. Amico fideli nulla est comparatio. Amicus diu quaeritur, vix fidelis invenitur, difficile servatur.

Quot sunt flumina paradisi? Quatuor: Phison, Geon, Tigris, Euphrates: lac, mel, vinum & oleum. Aqua mundi quot sunt? Duæ: sal & aqua. Vbi est memoria? in sensu, ubi est sensus? in cerebro. Cui non datur sensus, non datur & cerebrum. Dic tres dies investigabiles. Lex in utero Moyfi, & Joannes in utero Elizabeth, & Christus in utero Mariae. Quis lapis pulchrior & durior sole? Lapis quem reproba verunt & discantes, id est, Christus.

Quatuor vitia sunt lectionis: Canon divinus, in quo narratur & prædicatur vita futura: historia, in qua narratur gesta rerum: numerus, in quo intelliguntur signa futura, & solennitates divinae: grammatica, in qua intelli-

gitur scientia verborum. Ecce quantum iustitia Regis in seculo valeat, intentibus perspicue patet. Pax populi est tutamentum patriæ: immunitas plebis, munimentum Regis: cura languorum, gaudium hominum: temperies aeris, serenitas maris: terra fecunditas, solatium pauperum: hereditas filiorum, subincepti spes futurae beatitudinis. Quid enim stolidius fieri potest, si mens ad perfectionem sellinare contendat, quando totius corporis habitus fenestrate confectus ad interitum properat? Dum oculi caligant, auris graviter audit, capilli fluunt, facies in pallorem mutatur, dentes lapsi numero minuantur, cutis arefcit, flatus insuaviter odorat, pectus suffocatur, tussis cachinnat, genua trepidant, talos & pedes tumor inflat, & homo interior qui non fenescit, his omnibus aggravatur: & hæc omnia jamque ruituram domum corporis circum pronunciant. Quid enim superest, nisi dum huius vite defectus appropiat, nihil aliud cogitare, quam quomodo futura vite aditus prospere comprehendatur. Frequens lectio, & quotidiana meditatio plus laborare solet, quam labor corporis. Duo Prophetae, quorum alter prophetavit poli mortem, alter verò ante nativitatem, sunt Samuel & Joannes.

Quid est, quod mater me genuit, & mox eadem gignetur à me? Dic mihi quis homo, qui non natus est, & mortuus est, atque in utero matris suæ post mortem baptizatus: Est Adam. Quis vir mortuus bis, & semel natus? Est Lazarus, quem suscitavit Jesus. Quis bis natus, & bis mortuus? Quis homo qui mortuus est, nec sepultus, nec putredinem habuit carnis? Quot filios habuit Adam? Triginta filios, & triginta filias. Aliter filiorum Adam computatio, ut alii dicunt, sexaginta duo: & filiarum computatio, quinque & triginta tres sunt. Quot annos vixit Abraham? Centum octoginta quinque. Quis primus mortuum suscitavit? Helias: ubi eam suscitavit in Galgala. Quot genera volucrum pennata sunt? Triginta septem. Quot sunt genera serpentium? Triginta sex. Quis primus princeps factus fuit? Nimus, filius Beli. Quis prima civitas? Niobe. Quis eam & dicitur? Nimus. Quis primus Imperator factus est? Saul. Quot sunt provinciae? Centum & triginta. Quot linguae? Septuaginta duæ.

Videte quæ ordine humanae vite miseræ, de terra enim creatus es, terram calcas, in terram ibis, à terra resurges, in igne probaberis, iudicium expectabis aeternum: post hæc aut supplicium aut regnum possidebis. Unus quisque utrum possideat, incertus est. Duo sunt elemosynarum genera: unum, ut esurientibus porrigitur buccella: aliud ut ignorantibus subministrat doctrina. Dispar est in regno cælorum, propter singulorum merita, maius honores: diversitas enim operum diversitate facit praeiorum. Vir sapiens non putat se mori, sed migrare: nec amicos relinquere, sed mutare. Debet autem esse discipulus, quisquis Doctor esse desiderat. Philosophia est amor quædam, ac intentio sapientie, quæ fons & nutritrix est omnis artis ac disciplinae. Bene per Salomonem dicitur: Ne des honorem tuum alienis, & annos tuos in crudelitate forte impleantur extranei viribus tuis, & labores tui sint in domo aliena: & gemas in novissimis, quando consumpseris carnes & corpus tuum. Lucerna Domini spiraculum hominis est, quæ investigat omnia secreta ventris. Qui offert sacrificium ex substantia pauperis, quasi qui victimat filium suum in conspectu patris sui: humanum enim iudicium multis corrumpitur amore, odio, timore: avaritia sapientiam integritas violatur, & contra iustitiam regulam misericordia declinat.

Quid est aurum? Mancipium mortis. Quid est argentum? Invidia locus. Quid est ferrum? Omnis artis instrumentum. Qui sunt qui sani agrotant? Qui aliena negotia curant. Dic qua ratione homo lassus non fit? Lucrum faciendo. Dic quid est longissimum? Spes, vel cogitatio. Quid est Regi & mureo commune? Nasci & mori. Quid est optimum & pessimum? Verbum. Quid est quod alii placet, alii displicet? Vita. Non omnes Episcopi sancti. Attende Petrum, sed & Judam considera: Stephanum & Ni-

colium respice. ἀνατολή, ὄρις, ἀρβύλα, ἡμισφαιρα, orientis, occidentis, aquilo, meridies.

*Artificum labor est, fallaces fingere formas:
Condere vivaces tu potes omnipotens.*

Mulcis mortuus est mundus, sed illi mortui non sunt mundo. Bona diligunt seculi, sed minime consequuntur. In utraque vacui, qui futura perdunt, & presentia non acquirunt. Scio quod in novissimis diebus instabunt tempora periculosa. Sunt homines se amantes, non Dei gloriam, sed suam querentes. Homo homini reservat iram, & a Deo querit medelam: & in hominem similem sibi non habet misericordiam. Si non habet misericordiam, quis exorabit pro delictis illius?

Dic mihi, quot modis dicitur omne quod dicitur? Quatuor: aut bonum bene, aut malum male; aut bonum male, aut malum bene. Sex dies rerum creaturarum formavit Deus. Primâ die condidit lucem: secundâ firmamentum cœli: terciâ, speciem maris & terræ: quartâ, sidera cœli: quintâ, aves & volucres: sextâ, bestias ac iumenta: novissimâ, ad similitudinem tuam primum hominem adam. Cur homo novissimè factus est? Quia majoris dignitatis est. Ordinatis omnibus a que bene compositis, oportebat more sponi formari hominem. Sex sunt que odit Dominus, & septimum detestatur anima ejus: oculos sublimes, linguam mendacem, manus effundentes innoxium sanguinem, cor machinans cogitationes pessimas, pedes veloces ad currendum in malum, profertentem mendacia, testem fallacem, & eum qui teminat inter fratres discordias. Apostoli Christi, prædicatores fidei, & doctores gentium, certis locis in mundo ad prædicandum fortes proprias acceperunt. Petrus namque Romam accipit, Andreas Achariam, Jacobus Hispaniam, Thomas Indiam, Joannes Asiam, Mattheus Macedoniam, Philippus Galiam, Bartholomæus Lycaoniam, Simon Zelotes Aegyptum, Matthias Judæam, Jacobus frater Domini Jerolymam. Paulo cum cæteris Apostolis nulla fors propria traditur: quia in omnibus gentibus magister & prædicator eligitur.

Octo sunt principalia vitia, que humanum genus infestant: primum gula, secundum fornicatio, tertium avaritia, quartum ira, quintum tristitia, sextum aecidia, id est, otium vel tædium cordis, septimum vana gloria, octavum superbia. Non amittas antiquum amicum, novus enim non erit ei similis. Monstro similis est avaritia senilis. Quæ sunt tria muta, quæ docent sapientiam in corde hominis? Est mens, oculus, & litera. Duodecim abusiva in hoc seculo sunt: hoc est, sapiens sine operibus, senex sine religione, adolescens sine obedientia, dives sine eleemosyna, femina sine pudicitia, domus sine virtute, Christianus contentiosus, pauper superbus, rex iniquus, episcopus negligens, plebs sine disciplina, populus sine lege. Per hæc suffragatur justitia Dei. Septem sunt quæ non inveniuntur in hoc mundo: vita sine morte, juvenis sine senectute, lux sine tenebris, gaudium sine tristitia, pax sine discordia, voluntas sine injuria, regnum sine commutatione. Septem verò hæc inveniuntur in regno cœlorum, noli esse desidiolosus & piger, sed labora manibus tuis, ut habeas unde tribuas indigentibus & pauperibus: tantum enim experitur à te, quantum tibi fuerit creditum.

Queritur, qua horâ Dominus surrexerit, cum quadraginta horis in morte fuisset? Juxta Augustinum describitur: id est, de die, qua crucifixus est Dominus, quatuor remanent horæ: duodecim horæ noctis sabbati, duodecim ipsius sabbati: duodecim noctis dominicæ: in sepulchro verò triginta horis fuit. Quatuor sunt principales virtutes: prudentia, justitia, fortitudo, temperantia. Ante omnem creaturam mundi creati sunt Angeli, & ante omnem creationem Angelorum diabolus formatus est, sicut scriptum est. Ipse principium viarum Dei. Bene ambuletis, & sit Deus in itinere vestro, & Angelus ejus comitetur vos. Dic mihi, gradus vel differentia rerum quot sunt? Sex: non vivencia vivencia, irrationabilia rationabilia, mortalia immortalia. Novissimus super omnia Deus. Sed hæc

omnia ut gradibus crescunt, ita sibi qualitate naturæ præcellunt. Nam arbor præfertur lapidi, & pecus arbori, & homo pecori, & Angelus homini & Deus præponitur Angelis. Semper vir uret se quirit invidia. Fetiunt fulgura sum nos montes. Nec mirandum est hoc de hominibus, cum ipse Dominus zelo & invidia Pharisæorum sic crucifixus. Sola miseria caret invidia, quia nemo invidet misero. Invidia liquidam maculam de sese non abluat, qui alteri conferre denegat, quod cum dederit, non amittit. Obsequium amicos, veritas odium parit.

Cui rei faceret mali sumi es dicendi sunt, nisi aquæ baptismatis, quæ baptizatorum peccata diluit, alios ad regna cœlorum mittit, & ipsa in cloacam descendit. Qui oburat aures suas ad clamorem pauperum, ipse clamabit & non exaudietur. Amicitia quæ desinere potest, nunquam vera fuit. In hoc quip, è mundo humana anima quasi navis est, contra scilicet fluminis conscendens. Uno loco nequaquam stare permittitur, quia ad ima relabatur, nisi ad summa admittatur. Major est culpa manifestè, quam occultè peccare: dupliciter enim reus est qui agit & docet. De talibus Esaias ait: Et peccata sua sicut Sodoma prædicaverunt. Quid pejus est domo, ubi femina impetum habet in virum, Vidi filium inter quatuor fontes nutritum: si vivus fuit, dirupit montes: si mortuus fuit, alligavit vivos. Vidi bipedem super tripodem sedentem, cecidit bipes, corruit tripes. Vidi filium non natum, sed ex tribus personis suscitatum, & eum nutritum, donec vivus vocaretur. Vidi mortuum super vivum sedentem, & ex risu mortui moriebatur vivus. Vidi virginem flentem & murmurantem, viz ejus sunt semita vitæ. Vidi mulierem cum sex oculis, cum sexaginta digitis, cum tribus linguis, cum uno ore loquente.

Sunt mihi sex oculi, totidem simul auribus hausti:

Sex digitos decies senos in corpore gestos,

Ex quibus en quatuor, dens de carne revulsis,

Quinquies ac tantum videor retinere quatuor,

Quod tacitum velis esse, nemini dixeris: à quo enim alio vultum ex gis, quod tibi ipse non impeasti. Qui vult corpus suum dedicare continentia, habitare cum feminis non præsumat. Mulierum frequens visus mollicat mentem, & hebetat sensum, & sapientem esse non patitur. Mulierem sapientem quis inveniet? mos enim mulierum est, ut neminem de longinquo diligant: sed propè debet esse qui vult feminis se reconciliare. Sapiens vir cunctam mulierem respicit, solus verò concupiscit eam, miserabiliterque decipitur ab ea. Cavete filioi mei fornicarum species, per quas mors ingreditur, & non parva pernicies. Dilectio enim fortis est ut mors, ea enim comparatur igni. Caritas omnia suffert. Perfecta caritas foras mittit timorem. De timore Domini nascitur dilectio, sicut Apostolus ait: Si tinguis hominem loquar & Angeorum, & si noverim mysteria omnia, & omnem scientiam, & si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, & si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habeam, nihil mihi prodest. Quamvis corpore quis & spiritu virgo sit, si manibus, aut oculis, aut auribus, aut lingua peccet, quomodo sanctus dicendus est corpore? Neque enim tibi sufficit à malis otiosum esse, si otiosus fueris à bonis. Noli attendere in faciem mulieris, ne te scandalizet vultus ejus. Nunquid alligavit quis ignem in sinu suo, & vestimenta ejus non ardeant? aut ambulare super prunas potest, & non comburentur planta ejus? hoc enim Salomon de familiaritate mulierum dixit. Contemnenda est avaritia, quæ nobis idè iniqua lucra procurat, ut nos suos faciat: nostri enim esse mus, si illa restita non esset. Contemnenda est, inquam, avaritia quæ velut ignis quanto plus accipit, tanto amplius quærit. Avarus enim inferno similis est, quia infernus nunquam dicit: Sufficit: ita avarus nunquam satiabitur auro. Sacerdos ergo si prædicationis est nescius, quam clamoris vocem daturus est sobrietatem? Non plus sapere quam oportet: sapere ad sobrietatem. Secularia igitur judicia si habueritis, contempribiles qui sunt in Ecclesia, illos constituite ad

Judicandum: ut ipsi videlicet dispensationibus terrenis interviat, quos dona spiritalia non exornant. Si quis preoccupatus fuerit in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, inlucite hujusmodi in spiritu mansuetudinibus, considerans teipsum, ne & tu teneris.

Amicum secretò admone, & palàm lauda. Citò per adversa fraudulenti patet amicus. Nam in prosperitate incerta est amicitia: sæpe per simulationem amicitia colitur, ut qui non potuit aperte decipere, decipiat fraudulenter. Amicitia certè nullà vi excluditur, nullo tempore aboletur: ubicunque se verterit tempus, illa firmata est. Rari sunt qui usque in finem exstant chari. Nam multos à charitate aut adversitas temporis, aut contentio quilibet actionis averet: sæpe etiam per honorem quorundam mutantur & mores: & quos antè glutinatos charitate habuerunt, postquam ad culmen honoris veniunt, amicos habere despicunt. Memento quòd dictum est: Melius est amicos probatos bene servare, quàm frequenter ignotos quaerere, & notos amittere. Stultus si tacuerit, sapiens putabitur. Laudet te os alienum, & non tuum. Omnis piger propheta est. Ne dicas amico tuo: Vade, & revertere, cras dabo tibi: cum satis possis dare. Occasiones querit, qui vult recedere ab amico suo. Os iusti, vena vitæ. Stulticia colligata est in corde pueri, & virga disciplinæ fugavit eam. Injunctur enim membrana colore purpureo, aurum lucet in scriptis, gemmis veliuntur codices, & eorum Christus ante fores morietur. Qui amat vina, non execratur crateras: qui nucleos, non putamina: qui segetes, non boves: qui lac, non vaccas: qui Deum, non proximum: & qui amat scientiam, non abhorreat à Grammatica, sine qua nemo eruditus aut sapiens esse poterit. Qua causa scribitur: In die illa magna tribulationis nemo livorabit nisi Noè, Daniel & Joo. In his tribus sanctis tria genera hominù significari videntur, qua liberanda in die tribulationis à periculis promittuntur. In Noè gubernatores Ecclesiæ præfigurantur: in Daniele, sancti continentiam sectantes: in Job, conjugati & iusti iam diligentes.

Adam vixit annos quindecim in paradiso, Eva quatuordecim: alii dicunt septem, sine uxore quadraginta dies. Die sexto manducavit Adam de ligno scientiæ boni & mali, decimo quinto anno ætatis suæ. Tria vasa sunt linguarum: Hebræum, Græcum, Latinum. Tres enim hæ linguæ in titulo crucis Christi consecratæ sunt. Prima Hebræa, propter legem; secunda Græca, propter sapientiam Græcorum; tertia Latina, propter regnum Romanorum: & ideo hæ tres linguæ præmatum in omnibus linguis obtinent: nam erant scripturæ Hebræicæ, Græcæ, Latine: Iesus Nazarenus Rex Judæorum. Primâ die septem opera fecit, id est, materiam informem, Angelos, lucem, cæcos, & stellas. Quartâ die tria: pituitas aquarum, reptilia & volatilia. Sextâ die quatuor: bestias, pecudes, reptilia tetra, & hominem. Et facta sunt omnia viginti duæ generationes in diebus sex: & viginti duæ generationes sunt ab Adam usque ad Jacob, ex cuius semine nascuntur omnes gentes Israël, & viginti duo libri veteris Testamenti usque ad Esaiam: & viginti duo literarum sunt elementa, quibus constat divini legis doctrina.

*Virtutes magnas de viribus adfero parvis:
Pando domus clausas, iterum recludo patentes:
Servo domum domino, sed rursus servor ab ipso.
Est domus in terra clara, qua voce resultat:
Ipsa domus resonat tacitus, sed non sonat hospes:
Ambo ramentum currunt, hospes simul & domus una.
Vnda sui quondam, quod me citò credo futuram,
Nunc rigidi cali dævia connexa catenis:
Nec calat a pati possum, nec nudat teneri,
Cernere me nulli possum, nec prendere palmam,
Argutum erepitum vocis citò pando per orbem,
Viribus horridis valeo confringere quercus,
Nam superos ego pulso polos, & rura per agro.
Credo mihi, res nulla manet sine me moderante,*

*Et frontem faciemque meam lux nulla videbit.
Quis ne sit ditione meâ convexa rotari,
Alta poli, solisque iubar, lunæque meatus.
En ego non vercor rigidi discrimina ferri,
Flammæque non torrens cremor: sed sanguine capri
Virtus edomit mollescit ante rigor.
Sic cruor exuperat, quem ferrea massa pavescit.*

Primus baptizavit Moyses in nube & in mari, & in typo & in figura. Habuit enim mare formam baptismi, nubes verò Spiritus sancti, marina panis vitæ. Christus namque in Spiritu sancto baptizavit. Vidi unum hospitem stantem super pedem, corpus ejus de terra, sanguis ejus de cerviâ. Memento semper quòd paradisi colonum mulier de possessione sua jecit. Tres sunt filia mentis: Fides, Spes, Charitas. Ab Adam usque ad Christum tria ista latuerunt demones: quòd Christus ex virgine natus, passus in cruce, sepultus in terra, vel qui descendit ad inferos. Tribus locis in Evangelio legitur Dominum iratum novisse corporaliter. Primâ vice totum gregem misit in mare, secundâ vice siculicam maledixit, tertiâ vice ejecit vendentes & ementes templum. Quis primus dixit Alleluja, aut in quo loco, vel pro qua re dictum est? Inter Thabor & Hermon dictum est David propheta dixit Alleluja, hoc est, laus Dei. Angustinus dixit, Alle, seculum: lu, me fac: ja, Domine. Hieronymus dixit: Alle, lau: lo, da: ei: ja, Dominum. Gregorius alle, Pater: lu, Filius: ja, Spiritus sanctus. Ambrosius dixit alle, lux: lu, vita: ja, salus summi Dei. Sobrietas servat memoriam, acuit sensum, sincerat mentem, dirigit vultum, integrat pudorem, mitigat vitam, figurat aciem: elinit aures, exonerat cerebrum, exprimit linguam, explicat sermonem, nutrit medullam, confirmat sanguinem, procurat venas, confringit nervos, contemnit libidinem, recreat somnum, propagat necitatem, perhibet mysterium, & hominem constabit.

Ebrietas est imbecillitas prima, obvolvitur memoriam, evacuat sensum, negligit mentem, confundit intellectum, concitat libidinem, involvit linguam, impedit sermonem, corrumpit sanguinem, obtundit visum, perturbat venas, obturat auditum, infirmat nervos, subvertit sensum, resolvit aciem, onerat cerebrum, debilitat memoriam, aufert fortitudinem, flagitat somnum, impedit mentem, obturat animum, maculat corpus, & hominem suo vitio coinquinat, & sine honore facit.

Omnes vitæ hujus tribulationes aquis comparantur prætereuntibus: prætereà quia siquid tribulationis in hac vita accesserit, non stat, sed celeriter transit:

*Laus vera in Dominum deponitur ore precantis,
Si qua voces suavit, inima cordis habent.*

De occultis cordis alieni timere, judicare peccatū est: Ex operum specie clarescent inima mentis.

*Qui sine hominū mentem spiritus intus alit,
Semper enim sancti superest quod crescere possint,
At perfectorum gloria principium est.*

Omnes qui in Christo pie volunt vivere, necesse est ut ab impiis atque dissimilibus patiantur opprobria, illisque displiceant. Omnia vitia in malefactis tantummodo valent, sola superbia etiam in rectè factis cavenda est: nam bonus temporalibus bonis nec extollitur, neque malis frangitur:

*Terra autem & sanè breviter florentis amator,
Sed caret optatu, seu fructu, miser est.
Magnum peccatum est amor immoderatus habendi,
Et plus quàm vitæ sufficit, cupiens.*

Nulla enim laus est continere, quod adipisci dignè non valeas. Et nos Ecclesiastes jubet dare partem septimam, partem octavam, id est, credere utroque Testamento. Neminem beatum dicas ante mortem. hoc ideo debet: quia quamdiu vivimus, in certamine sumus: & quamdiu in certamine sumus, nulla est victoria.

*Omni enim quicumque Deo nil fertile nutrit,
Cui sterilis truncus lignis æquabitur usui.
Iustus ut palma florebit:
Fruentes semper habent, & tanquam Libani cedrum
Multiplicandi sunt, & vertice sidera tangenti.*

Nam sunt qui suos errores emendare non possunt, & alios reprehendere conantur. Sicut mentiri non potest, qui non loquitur: sic peccare non potest qui jurare non appetit. Non est contra Dei præceptum jurare, sed dum usum jurandi facimus, perjurii crimen incurrimus. Istis fomicibus quasi quibusdam gradibus coalescit omne peccatum; Cogitatio namque pravi delectationem parit, delectatio confessionem, confessio actionem, actio consuetudinem, consuetudo necessitatem. Dum unusquisque divinam illuminationem prævenit, statim molestis turpium cogitationum pulsatur. Qui aut nullius, aut rari consilii sunt delicti, aut nunquam, aut raro terroribus facigantur nocturnis. Alta etenim quæque debet multis audientibus contegi, & vix paucis aperiri. Cum gravi dolore amittantur, quæ cum magno amore habentur: minus autem carendo dolemus, quæ minus possidendo diligimus. Dum quisque donum aliquod accipit, non appetat amplius quam quod meruit; ne dum alterius membri officium a se tentat, id quod meruit, perdat. Carnis curæ ne feceritis in desideris: quæ ergo in desideriis vestris fieri prohibentur, procul dubio in necessitate conceduntur. Cum verò linguæ derogantium corrigi nequeunt, æquanimitè sunt per omnia tolerandi. Sapè verò cum de vita proximorum conquerimur, mutare locum conamur, secreteum vitæ remotioris eligere, videlicet ignorantes, quia si desit spiritus, non adjuvet locus. Tolerandi sunt ergo ubique proximi, quia Abel fieri non valet, quem Cain malicia non exerceat. Vides Scripturam sacram sapientis de æterno loqui, quæ de præfenti solent intelligi. Testamentum idè dicitur, quia idoneis testibus utrinque præfatis scriptum est atque signatum. Si talia sunt peccata, quæ quasi mortuum ab altari remouent, prius agenda penitentia est, ac sic deinde hoc salutariter medicamentum suscipiendum. Qui enim peccare desinit, communicare non desinat. Conjugatis autem abstinendum est à coitu plurimis diebus, & orationi vacare, ac sic deinde ad corpus Christi accedere. Matutinâ enim luce radiante Dominus & saluator ab inferis resurrexit, quando cepit fidelibus oriri lux, quæ moriente Christo occiderat peccatoribus: siquidem & eo tempore cunctis spes futuræ resurrectionis creditur. Valde necessarium est iustum in hac vita & vitis tentari, & verberari flagello, ut dum vitis pulsatur, de virtutibus non superbiat. Tentari autem oportet iustum, sed tentatione plagæ, non tentatione luxuriæ. Alii datur per spiritum sermo sapientiæ in eodem spiritu: sunt enim quidam, qui per donum gratiæ & ipsa intelligunt quæ exponi à doctoribus non audierunt: hi videlicet sermonem sapientiæ perceperunt. Et sunt quidam qui per semetipsos intelligere audita nequeunt, sed ea quæ in expositionibus legerunt, retinent: adque scientias quas didicerunt, perueniunt. Undè itaque isti nisi sermone scientiæ pleni sunt? Sicut præcivit Deus hominè peccatum, ita & præcivit qualiter illum per suam gratiam repararet, qui suo arbitrio deperire potuisset. Mihi vivere Christus est, & mori lucrum. Omnipotenti in quantum se amore conjunxerat, qui sibi vitam tantum modò Christum, & mori lacrum esse deputabat. Divinæ autem virtutis mysteria, quæ comprehendi non possunt, non intelledu discutienda sunt, sed fide veneranda. Dic ergo si non isti gyros cæli, terræ cardines, aquarum abyssos, ubi finiuntur, ubi suspensi sunt? Scimus autem quòd ex nihilo factum sit, pendeat in nihilo. Sed si est aliquid, quod dicitur nihilum, jam nihil non est: si hoc nihil est nihilum, nusquam mundi moles dependet, nec est ubi sit quod creatum est, ut sit: quomodo ergo nusquam est, quod novimus quia est? Pende ergo si vales, quomodo rubrum mare virgâ divisum est, quomodo ex petra duritia percussione virgæ unda emanavit, quomodo Aaronis virgâ sicca floruit, quomodo ex ejus genere veniens virgo concepit, quomodo & in partu virgo permansit, quomodo quadriuanus mortuus iussione suscitatus, ligatis manibus & pedibus de sepulchro exiit, quem post mortem solvi Dominus per discipulos iussit: quomodo idem Redemptor in vera carne atque ossibus reïurgens clausis ostiis ad di-

scipulos intravit: undè & in tabernaculo per legem duo altaria fieri iubentur, unum videlicet exterius, aliud verò interius: unum in atrio, aliud ante arcam: unum quod aere coopertum est, aliud quod auro vestitur: atqui in altari auro cremantur carnes, & in altari auro incenduntur etiam aromata. Quare hoc, fratres charissimi, quod foris concrematur, & carnes sunt & aromata? Hæc quo idè videmus: quæ duo sunt compunctionis genera, cum alii adhuc per timorem plangunt, alii verò jam se per amorem lamentis afficiunt. Spirituales quippè illi patres omnes in Deo Trinitatem esse crediderunt, licet de eadem Trinitate Patres nunquam aperte loquuti sunt. Eiaias namque audivit angelica illa agmina in celo clamantia: Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Zebaoth: ut enim personarum Trinitas monstraret, tertio Sanctus dicitur: sed ut una esse substantia Trinitatis appareat, non Domini Zebaoth, sed Dominus Zebaoth esse perhibetur. Quod David quoque similitè sentiens ait: Benedicat nos Deus Deus: noster, benedicat nos Deus: qui cum tertio dixisset Dominum, ut unum hunc esse ostenderet, subdidit: Et metuant eum omnes fines terræ. Paulus quoque loquitur, dicens: Quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia. Ex ipso, videlicet ex Patre: per ipsum, per Filium: in ipso autem, in Spiritu sancto. Cum ergo ipsum tertio dixisset, adjunxit: Ipsi gloria in secula seculorum. Qui enim non dixit ipsi, sed ipsi, dicendo ter ipsum, distinxit & personas: & subjungendo ipsi gloria, non divisit substantiam. Scio humiliari, scio & abundare (ubique & in omnibus institutus sum) & satiari, & esurire, & penuriam pati. Omnia possum in eo qui me confortat. Nunquidnam fratres, ars est aliqua humiliari & abundare, satiari & esurire, abundare & penuriam pati: ut pro magno se habere ista tantus prædicator insinuet? Ars omnino, & mira disciplinæ scientia, quæ toto nobis cordis est annisu discenda. Quem enim penuria sua non frangit, à gratiarum actione non retrahit, in rerum temporalium desiderio non accendit, scit humiliari: hoc enim loco Apostolus humiliari dicit, penuriam pati. Nam statim è contrario subjunxit: Scio abundare. Qui enim acceptis rebus non extollitur, qui eas ad usum vanæ gloriæ non intorquet, qui solus non possidet quod accipit, sed hoc cum indigentibus misericorditer dividit: qui acceptis alimentis non ad ingurgitationem ventris utitur, sed ad reparationem virtutis: nec plus carni tribuit, quam necessitas patitur, scit abundare. Scit satiari, qui alimenterum inopiam sine murmuratione tolerat: & qui non necessitate victus agit aliquid, undè anima peccati laqueum incurrat, scit esurire. Quem ergo nec in abundantia superbia elevat, nec in necessitate cupiditas irritat, novit abundare, novit penuriam pati. Qui cum statim subderet: Omnia possum: ne elationis verba crederemus, adjunxit in eo qui me confortat. Denarius autem numerus per semetipsum multiplicatus in centenarium surgit: undè rectè quippè per centenarium magna perfectio designatur, sicut de electis dicitur: Omnis qui relinquit domum, vel fratres, vel sorores, aut patrem & matrem, aut filios & agros propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit. Neque etenim sanctus quisque idè terrena deserit, ut hæc possidere in hoc mundo multipliciter possit: quia quisquis terreno studio terram non relinquit, sed appetit: nec qui uxorem deserit, centuplum accepturus est. Sed per centenarium numerum perfectio designatur, postquam etiam vita æterna promittitur: quòd aliquis Dei nomine temporalia atque terrena contemnit, & hic perfectionem mentis recipit, ut jam ea non appetat, quæ contemnit, & in sequenti seculo ad æternam vitam gloriam pervenit. Centies itaque recipit quod dedit, qui perfectionis spiritum accipiens, terrenis non indigens, etiam si hæc non habet. Ille enim pauper est, qui eget eo quod non habet: nam qui non habens, habere non appetit, dives est: paupertas quippè inopia mentis est, non in quantitate possessionis: nam cui cum paupertate bene conuenit, non est pauper. Langor animæ, id est peccatorum infirmitas, perniciosus est, de qua etiam Apostolus ait: Quis infirma-

tur, & ego non uoto, nam infirmitatem carnis utilem esse, idem Apostolus approbat, dicens: Quando infirmior, tunc potens sum. Contentiosorum studium non pro veritate, sed pro appetitu laudis certat. Omnes penè virtutes corporis mutantur in senibus, & crescente sola sapientia, decessunt ceteræ.

Matthæus mel, Marcus lac, Lucas vinum, Joannes oleum, Ecclesia paradysum. Matthæus arat, Marcus feminat, Lucas irrigat, Joannes incrementum dat. Matthæus homo, Marcus leo, Lucas vitulus, Joannes aquila. Multæ mansiones sunt in domo patris mei pro diuersitate laborum. Matthæus in Judæa, Marcus Roma, Lucas in India, Joannes in Asia. Sicut impossibile venatori jugulare ali- quod animal trans montem, ita impossibile est diabolo jugulare animas sanctorum per orationes multas. Non te redimere potest aliquis post obitum tuum, si tu ipse te redimere non vis. Nec aliud dicat imperitus, Non laboriosum est opus scribendi, tres digiti scribunt, totum corpus laborat.

De duodecim lapidibus.

Chrysolithus, quem lapidem lux & dies zelat, ita ut nocte igneus sit, in die autem pallidus. Sapphirus similis gemmis, sed non est sexangulus: in mari rubro invenitur, radius percussus solis ardentem fulgorem ex se emit. Sardius lapis purpureus colore, quem timent serpentes præ fulgore, ut ferunt. Asbeltus ex ipso sole sanguineo colore tingitur, quem accensum dicunt extinguere non posse. Hyacinthus, quem ferunt quod sentiat auras & sereni- tates tempestatum. Carbunculus colore rubeo, quem oculi amant, à longè splendorem spirat, & propè non videtur. Cerdamios, qui habet fulgorem sub dio; nam in domo ceruleo colore est. Chrysopterus ex auro & purpura ceu mixtam lucem trahens, quem amat aquila. Beryllus, nube aurea tegitur: & sex angulos habet, tenentem manu adurere dicitur. Smaragdus, quem colore purpureo, hyacintho similem potestate esse dicunt, & ex eo lunares motus excitari putant. Sardonyx, vilis lapis, nigri coloris est, aquis profundis alitur. Achates lapis micans guttis aureis, resistens scorpionibus: qui ceu intra os receptus, sicim fedat.

De luminaribus Ecclesie.

Vis nunc acriter mi frater Desideri, ut tibi quasi de luminaribus firmamenti, quæ toto mundo resulgent, pauca de scriptoribus, qui nobis multa de obscuritatibus, quæ propter carnalem mentem intelligentiam impediunt, ad splendorem considerationis spiritalem profere poterunt, manifestissimè dicam? At vereor Susanne Helicæ filia in me sententia iniquo judicio presbyterorum dicentis, impleatur, Angustia mihi sunt undique: & mihi similiter sunt angustia. Si enim voluero aliquem ex his reprehendere, adversarios atque inimicitias mihi ubique concitabo: si autem noluerò quod postulasti, nunquam inuenies: sed unius tamen voluntatem condemnare, quam multorum concilium transire vel despiciere melius esse videtur. Quia unusquisque in Scripturis sanctis diligenter laudari meruit: sed omnes leniter leviterque cum omni amore tangam, ut utrumque pacificè impleam.

Augustinus Episcopus volans, per montium culmina quasi aquila, ea quæ in montium radicibus fiunt, non considerans, multa celorum spacia, terrarumque situs, & aquarum circulum claro sermone pronuntiat. Qui enim in lignum fructuosum conscendere vult, paulatim ad superiora, & ibi majora poma carpere festinat, ramos is proximos parvulis elinquit: nos autem parvuli sumus infirmi; ac minores, si inferiora congregare valuerimus, nobiscum benè agitur.

Hilarius Episcopus Romanorum, lucifer, Ecclesiarum, quæ lucerna & pretiosus lapis, ad quem mortalia ascendunt, pulchro sermone aureoque ore universa loquitur. Si enim aliqua secus viam cecidisse potuissent, tamen ab eo in Scripturis messis magna exorta est.

Origenes Adamantius altiora ac majora cogitans, pro-

priumque ingenium non sufficiens, aliud per aliud subnectit: & cum hæc nimio mentis ardore cogitasset, oneribus majoribus caricabat se: & cum sic incedere non potuisset, ruina magna illuc devolutus est, & ruina ejus par fuit doctrina: & quæ per aliquas seductiones ineptas multos de via recta in aliam viam perduxit, & venenum ejus quasi tinnulis vocibus Syrenarum, quæ canticis pluribus nocere potuit: melior omnibus in bonis, pejor in malis. Alia enim hujus dogmata pulchra & utilia, alia verò secus viam seminata sunt: multi tamen alii ejus pessimi discipuli multa venenata sub nomine hujus edidisse videntur.

Eusebius Cæsariensis, clavis Scripturarum, custosque Novi testamenti multis major in conscriptione esse à Grecis commendatur. Tria sunt præclara quæ hoc in operibus ejus verè testantur: Canones quatuor Evangeliorum, & decem historia Ecclesiastica, quæ novum testamentum narrat atque custodiunt; & chronicon, id est temporum brevium, & per omnia ejus vestigia, quod iterare potuisset, nunquam reperimus.

Heliodorus pater domum amplissimam per modicum foramen respiciens, tentans quæ ostia conclusa: clavamque non habens, vix pauca in lucem prodere voluit: sed quæ potuit narrare, fideliter narravit.

Ambrosius frater profundorum, pinna raptus & aeris volucer, quamdiu in profundum ingreditur, fructum de alto capere videtur, & omnes ejus sententia fidei, & Ecclesie, & omnium virtutum firma sunt columnæ.

Dardanus quoque multas quæstiones arripens, per metus astutia, necumque citra nucleum non confingens, multa impossibilia in Scripturis cum fiducia loquitur.

Paulino visum est magister fieri, & non erat ante discipulus, & fructum sine radice oriri existimat, facereque tentavit. Ideo ejus conscriptiones scriptore & charta non indigent.

Pelagius apud fideles sermo est, de quo etiam & nihil gravis cauta deputationes verborum penè in toto orbe annuntiata est, quæ omnes Ecclesie quasi lupum de sylvâ declinant, aureum colorem super nigrum venenum componens, fontem dulcem primi mellis amaritudini malitiæ commiscuit.

Jovinianus læta facie, & corde aspero, potu dulcissimo felle commixto, multos potavit, contrarias sententias per odii occasionem Christianis proferens composuit: & Hieronymum quoque maximè in omnibus laboriosum assidue quæstionibus infinitis afficit & vexat.

Julius Africanus, cujus veligium omnes Australes orientales diligenter unanimiterque in Daniels hebdomadibus investigant, universa temporum spacia cum omni peritia rigidos; sermone contraxit, & nulla omnium quæ scripta sunt per eum, in toto orbe unquam data est contradictio.

Famonius à multis culpabilis dura sententia, fortiterque universa difficilia in genere conatus est: & quasi tunc undas maris navigare non potest, vel tunc impetum torrentis natare non potest: ita cuncta quæ scripta contra scripturas sanctas constare non poterant. Ita quasi umbra læcus hominem sunt.

De septem donis Spiritus sancti.

SEPTEM dona Spiritus sancti, quæ enumerat Esaias Spiritus sapientia, quæ fuit cum Adam, qui primus propheta vit, & nomen omnis creatora nominavit, quæ est sub cælo. Spiritus intellectus, qui fuit cum Noe, qui intellexit bonum facere, utiqueque merito audire verbum Domini. Fac arcam de lignis. Spiritus consilii, qui fuit cum Abraham, qui nihil fecit præter consilium, quod dedit Dominus, Exi de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui, & veni in terram quam tibi demonstravero. Spiritus fortitudinis, qui fuit cum tibi demonstravero. Spiritus gentium, cum quibus habitavit: qui scit quod dictum est Abraham, Tibi dabo terram hanc. Spiritus scientia, qui fuit cum Jacob, cui apparuit Deus in visione, in loco qui dicitur

Bethel, quando fuit apud Laban: & apparuit ei, quando reversus à Laban, & congressus est cum illo Deus, & deinde Israel vocatus est. Spiritus pieratis, qui fuit cum Moyse, qui dixit, Si non dimittis populo huic peccatum hoc, dele me de libro tuo, quem scripsisti. Spiritus timoris, qui fuit cum David, qui dixit, Non contingat mihi, ut mittam manum meam in Christum Dominum, cum persecutus est Saul.

De septem Ordinibus.

Cleros, fors, id est, pars dicitur. Inde dicitur clericus, quia pars Domini est, vel Dominus pars ejus. Caput nostrum mentem significat, Capilli cogitationes. Superior pars capitis rasa, mentem Dominum contemplantem significat. Superiorem partem radimus, cum temporalem cogitationem ab animo refecimus: inferiorem in corona æquamus, cum temporalia necessario cogitantes, concorditer cum corona disponimus. Capilli oculis vel auribus non supercrescant: id est, cogitationes temporales auditum vel visum mentis non impediunt. Non multum est curandum, a doctores consuetudinem nos exquirere, sed possumus consuetudines ex corona ministrare. Hostiarum in veteri testamento januas templi custodiebant, suscipientes sanos, eicientes infirmos: modo in Ecclesiam recipiunt fideles, eicientes infideles. Lectores in veteri testamento aperti & distincte docebant populum verba legis: modo spiritualiter lectores sunt, qui de moribus tractant. Exorcista, id est, adiutor in veteri Testamento, habebat potestatem imponendi manus, expellere demonem ab homine, modo vitia per orationem debet effugare ab anima. Acoluthi & ceroferrarii, in veteri testamento lumen præparabant: modo in Ecclesia lumen veritatis debent præparare mentibus fidelium. Subdiaconi, sicut in veteri Testamento, ita nunc oblationes à presbyteris suscipiunt in domo Domini, & ipsa vasa corporis & sanguinis Domini diaconis offerunt. Diaconus super altare ponit, & inde recipit. Levitæ in veteri Testamento excubabant custodientes universa, quæ pertinebant ad cultum tabernaculi, servientes in ministerio: in novo Testamento providebant universa, quæ necessaria erant multitudini, cor unum & animam unam habenti. Igitur modo custodientes ministerium sibi commissum, quacunque necessaria sunt ad cœlestem convivium, disponunt super mensam Domini, & signant manus. Per manus & discretiones digitorum, discretæ opera Spiritus sancti significantur. Ipsi exordium sumpserunt ab ipso Aaron: qui tunc sacerdos, nunc presbyteri nominantur: qui tunc principes sacerdotum, nunc Episcopi nuncupantur. Presbyteri confortes sunt cum Episcopis in pluribus, in paucis vero dissimiles. Baculum habet Episcopus, ut subditos regat, infirmos sustineat: anulum, ut sacramenta Dei non omnibus aperiat. Primum vestimentum habet Ephod lineum, quod interpretatur super humerale, significans vocis custodiam, & munditiam bonorum operum, sub quibus oportet unumquemque ordinari ad ministerium Dei, ut ex his cordis ejus, & fidei sinceritas comprobetur. Secundum est tunica lineæ, quæ Græcè poteris, Latine talaris dicitur, eo quod usque ad talos descendat. Hanc Josephus byssinam vocat. Constat verò ex bysso & lino, & significat continentiam. Unde & alibi dicitur, Estote fideles usque ad mortem. Tertium est cingulum, ne tunica ipsa defluat, & gressum impediatur. Hoc nimirum custodiam significat, quæ necessaria est sacerdoti, ne calitas per tunicam significata, fiat remissa, & vento elationis, & frigore iniquitatis patefacta, cursum bonorum impediatur. & ad ultimum foribus concupiscentiæ polluta vilescat. Quartum est mappula, id est, amapha, quæ ut nomen ipsius indicat, manibus tergendis præbatur. Oportebat sacerdotem mappulas tenere manibus, ut cum emendatione mentis opus spontaneum concederet, & digne exerceatur officium, quod pie est divino munere collatum. Vel sudarium dicitur, unde tergitur sudor, & omne superfluum corporis, in sinistra portetur parte.

Significat autem studium mundanæ cogitationis, quo in hac vita delectationes, tædia, & alia superflua mentis extinguiimus. Quintum est orarium, quod quidam stolam vocant, quod est concessum. Bene etiam orationibus convenit orarium, conveniens vestimentum officio. Apertè etenim collum simul & pectus tegit sacerdotis, ut spiritu ipse fruatur, quicquid ore proferat, tractatum summæ rationis attendat, ut psallens spiri u psallat & mente: quia cor sapientis erudiet os ejus, ne improvise loquatur. Sextum est Dalmatica, à provincia Græciæ dicta, id est, Dalmatia, ipsa habet duas lineas retrò, & duas ante: quia vetus & novum testamentum rutilant dilectione Dei & proximi: hoc est, immaculatum esse ad Dominum, fratrem visitare, pertinet ad proximum. Triginta fimbrias habet retrò, quadraginta ante. Singulæ lineæ altrinsæc quindecim, quod linea charitatis, in veteri Testamento & novo in prosperis & adversis quindecim ex se ramos producit: quia charitas ex Deo est, patiens est, benigna est, non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non querit quæ sua non sunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitatem, congaudet autem veritati: omnia credit, omnia suffert, omnia sperat, omnia sustinet. Sinistra pars habet fimbrias, quia actualis vita sollicita est, & turbatur erga plurima. Dextera non habet: contemplativa vita quiescit est. Lagiras manicularum, largum dispensatorem Evangelii significat. Casula circumdata, us aliquando Evangelium legit diaconus, ut expeditus ad Evangelium possit accedere, vel mensam Domini præparare. Casula aperta est in dextera parte, unde emittitur brachium: quia auctor Evangelii, quem debet diaconus imitari, in dextro latere lancea percussus est. Septimum est, quod casulam vocant, hanc Græci planctam dicunt: quia suprema omnium vestimentorum, & suo munimine alia tegit. Hanc ergo vellem possumus intelligere caritatem, de qua enumeratis virtutum vestimentis Apostolus ait, Super omnia autem hæc charitatem habentes, quod est vinculum perfectionis. Similiter casula opera iustitiæ significat, ut illud, Sacerdotes tui induantur iustitia. Suppar est post tergum, inter humeros & ante pectus. Post humerum pondus boni operis significat, ubi duplex vestimentum: quia sic bona opera debent foris ostendi, ut intus coram Deo integra sint in pectore. Duplex, quia in eis utrunque debet esse doctrina ad homines, & veritas interius. Oportet duo duplicia juncta sint, quia tunc bene ministratur, cum bonum opus, & vera doctrina conveniunt. Induunt quoque sacerdotes pedes sandaliis, Evangelica auctoritate concessum: quo calciamento nec pes reclusus est, nec nudus ad terram: dans intelligi, ut nec Evangelium occultetur, nec terrenis commodis innitatur: & partim Evangelium debet operiri, partim manifestari, ut fideles inveniant doctrinam, & contemptores non inveniant materiam blasphemandi.

De quindecim signis.

Quindécim signa, quindecim dierum ante diem iudicii, invenit Hieronymus in annalibus Hebræorum. Prima die erget se mare in altum quadraginta cubitis, sive per altitudines montium, & erit quasi murus, & omnes similiter. Secunda die descendit usque ad ima, ita ut summitas eorum vix conspici possit. Tertia die erunt in æqualitate, sicut ab exordio. Quarta die pisces & omnes beluæ marinae, & congregabuntur super aquas, & dabunt voces & gemitus, quarum significationem nemo scit nisi Deus. Quinta die ardebunt ipsæ aquæ ab ortu suo usque ad occasum. Sexta die omnes herbe, & arbores sanguineum rorem dabunt. Septima die omnia ædificia destruentur. Octava die debellabunt petreæ adinvicem, & unaquæque in tres partes se dividet, & unaquæque pars collidet adversus alteram. Nona die erit terræ motus, qualis non fuit ab initio mundi. Decima die omnes colles & valles in planiciem convertentur, & erit æqualitas terræ. Undecima die homines exhibunt die cavernis suis, & current quasi amentes, nec poterit alter respondere alteri. Duo-

decima die cadent stellæ & signa de cælo, Decima tertiâ die congregabuntur ossa defunctorum, & exurgent usq; ad sepulchrum. Decima quarta die omnes homines morientur, ut simul relurgant cum mortuis. Decima quinta die ardebit terra usque ad inferni novissimâ, & post erit dies iudicii.

De cruce Domini.

CRUX Domini de quatuor lignis facta est, quæ vocantur cypressus, cedrus, pinus & buxus. Sed buxus non fuit in cruce, nisi tabula de illo ligno supra fontem Christi fuit, in qua conscripserunt Iudæi titulum. Hic est Rex Iudæorum. Cypressus fuit in terra usque ad tabulam, cedrus in transversum, pinus sursum, Septem sunt gradus, in quibus Christus affuit. Ostriarius fuit, quando destruxit ostia inferni, & ligavit diabolum: Iector fuit, quando aperuit librum Isaiæ Prophetæ, in quo invenit, Spiritus Domini super me, evangelizare pauperibus misit me: excorsilla fuit, quando eiecit septem dæmonia de Maria Magdalene: acoluthus fuit, &c. subdiaconus fuit, quando lavit pedes discipulorum suorum: diaconus fuit, quando fecit de aqua vinum: presbyter fuit, quando fregit panem discipulis suis, dicens, Accipite & comedite, hoc est corpus meum.

De septem peccatis.

HÆC sunt peccata Adæ, quæ & originalia sunt. Primum peccatum fuit superbia, quia dilexit eam in sua potestate plus quam Dei: secundum sacrilegium, quia Deo non credidit: tertium homicidium, quia semetipsum peccando occidit: quartum fornicationem spiritualiter habuit, quia integritatem mentis corrupit: quintum furtum, quia cibum prohibitum attigit: sextum avaritia, quia plus quam debuit, appetiit: septimum gula, quia vetitum fructum comedit. Hæc sunt quoque vindictæ septem. Prima, maledictio ejus terræ: secunda, ejectio de paradiso: tertia, adventus in terram vilem: quarta, mors filii: quinta, labor: sexta, mors corporis: septima, descensus ejus ad infernum: & quia septies peccavit, septem vindictas accepit. Hæc sunt septem peccata Cain. De septem peccatis Cain alii varia suspicantur: & primum asserunt fuisse peccatum, quod non rectè dividerit: secundum, quod inviderit fratri suo: tertium, quod dixerit, Egrediamur foras: quartum, quod interfecerit eum: quintum, quod procaciter negaverit, Nescio: sextum, quod seipsum damnaverit, Major est iniquitas mea, quam ut venia merear: septimum, quod nec damnatus egerit penitentiam. Sex sunt ætates mundi: prima ab Adam usque ad Noe: secunda à Noe usque ad Abraham: tertia, ab Abraham usque ad Moysen: quarta, à Moysen usque ad David: quinta, à David usque ad Joannem Baptistam, & adventum Domini: sexta, à resurrectione Domini usque ad finem seculi, & sic tradunt seniores, quod sex millia annis mundus à Deo omnipotenti censurus fuisset. Sex ætates hominis sunt. Prima infantia, septem annos tenet: secunda pueritia, alios septem annos tenet: tertia adolescentia, quæ quatuordecim annos tenet, quarta juvenus, quæ viginti unum annum tenet: quinta senectus, quæ viginti octo annos tenet: sexta dicitur senium, ultima ætas, vel decrepitas, quæ nullum certum tenet numerum annorum.

De quatuor Ordinibus.

Ceciderunt columnæ sustinentes aulam, & ideo obruitur aula. Dominus noster Jesus Christus fecit unam aulam, id est, mundum: & hanc aulam fecit de quatuor rebus, id est, de quatuor elementis, quæ sunt ignis, aer, terra, aqua: & in hac aula fecit quatuor angelos, id est, quatuor partes mundi, orientem, meridiem, occidentem, & septentrionem. Ad istam aulam sustinendam constituit Dominus quatuor columnas, quæ sustinuerunt aulam illam, id est, quatuor ordines hominum, scilicet ora ores, defensores, mercatores, laboratores. Oratores autem con-

stituit Dominus in mundo ad hoc, ut pro aliis ordinibus orarent, & lucerent eis per noctem, qui sunt in tenebris ignorantia, hoc est in peccato, & illos ad lumen reducerent, bonum eis exemplum monstrando, & bonam prædicationem. Ipsi verò nec bene vivunt, nec docent, sed suo malo exemplo populum Dei occidunt, de his dicitur, Stellæ non luxerunt, & ideo de cælo ceciderunt, & sic cecidit ista columna. Defensores, id est, milites constituit ad hoc, ut alios tres ordines defenderent: ipsi verò cum debuissent defendere, facti sunt raptores de rapina: & inde se vestiunt, & inde putant facere elemosinas, quæ nihil profunt eis, & de his dicitur, Defecerunt in vanitate dies eorum, & anni eorum cum festinatione, & ideo ira Dei ascendit super eos, & sic cecidit ista columna. Mercatores constituit, ut alios tres ordines ab inopia defenderent, ut de orientali abundantia replerent occidentalem inopiam: & è contrario, de meridionali abundantia replerent septentrionalem inopiam: ipsi verò populum derident, quia fraudibus & perjuriis omne quod habent, lucrantur, de his dicitur, Qui confidunt in virtute sua, & in multitudine divitiarum suarum gloriantur, omnes in inferno ponentur, & ibi mors depascet eos: & sic cecidit ista columna. Laboratores constituit, ut de labore eorum alii tres ordines pascerentur. Ipsi verò faciunt bene hoc, ad quod constituti sunt, sicut dicitur in Psalmo, Laboribus manuum tuarum, &c. quem qui manducant, beati sunt. Sed ipsi cum sic possent vivere iuste, de proprio labore & sudore, & inde populum Dei pascere, & sic sustinere aulam, ne omnino caderet, & sic pervenirent ad regnum Dei: ipsi verò deviano cadunt, quia in primis auferunt Domino suo Jesu Christo, & Patri, & sic matri Ecclesiæ, sua pura, decimas & primitias: & est mirum quomodo audent querere panem ab eo, cui suum auferunt, cum dicitur, Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Iterum invident vicinis suis de honoribus, de campis, de vineis: & si possunt, subtrahunt illi unam metam, aut mutant terminum: & sic cadit ista columna, & sic perit penè totus mundus, nisi ille succurrat, qui ipsum creavit. Fratres, quia nos non possumus agere hoc, & nos Regem precemur, Dominum nostrum Jesum Christum, ut ipse qui fecit & mundum, regat nos & mundum: sic ut possumus pervenire ad regna celorum, ipso adjuvante, qui vivit & regnat cum Patre & Spiritu sancto, per omnia secula seculorum, Amen.

De Eucharistia sumenda.

IN miraculis Bonifacii Papæ legimus, quod Dominica die cantabat Missam, post Missam bene dixit panem, & dum communicabat populum, venit unus filius Iudæi, & introivit in Ecclesiam, & accepit panem de manu sancti Bonifacii, & manducavit: & statim cepit ardere, & clamare, Sancte Bonifacii, festina me baptizare: nam panis, quem indignè accepi, me confundit: & venit clamor usque ad Iudæos. Venit pater ejus per iudicium Iudæorum, & complevit de lignis & spinis unam domum, & accendit ignem, & filium suum intus iactavit, & cepit ire sanus per medias flammâs, & mater aspiciens, per flammâs non potuit filium suum videre: & cum magno clamore cepisset vocare sanctam Mariam, ut filium suum sanaret, & iactaverunt eam Iudæi in medium ignem. Cum hoc audiret beatus Bonifacius, venit indutus quasi ad Missam, & cum multis Christianis in ignem introivit, & inde puerum cum matre sanos extraxit. Deprecemur Deum, ut sic donet nobis sanos corpus accipere, ut vitam æternam mereamur habere, per Christum Dominum nostrum, Amen.

HYMNI DE DIE IUDICII.

A Prophetis inquisivi de die illa iudicii, aut si longè aut propè esset: hæc signa dedere mihi: In tremendo die.

Beatos martyres Deus fecit, quorum passionem suam

dicat,

dedit, ut pro illo pateretur, & pro nobis intervenirent in tremendo die.

Cum erit dissolutio & magna tribulatio, cessabunt patrocina, & erit consummatio: in tremendo die.

Deus ab austro apparebit, terribilis adveniet orbem ponere in desertum, & vindictam retribuere: in tremendo die.

Extinguetur sol & luna, stellæ cadent in terrâ, cælum movebit se de loco, & pl. cabitur ut liber: in tremendo die.

Fundamenta orbis terræ corruent cum ira grandi, montes liquefcent, terra inarescet simul, & mare liccabitur: in tremendo die.

Gloriosus apparebit Christus, in throno sedebit iudicare suam plebem, cui legem ipse dedit: in tremendo die.

Hoc quod dixit, adimplebit, Angelus tuba cantabit, in icu oculi cum audierit vocem: in tremendo die.

Ibi stabit servus malus, expectans cum venerit Dominus ejus: hora qua non sperat, inquirentur acta ejus: in tremendo die.

Kalumniæ superborum, & rapina impiorum, ibi tum ambo occurrent cum lachrymis miserorum: in tremendo die.

Libri dantur in medio, & erit memoria: ab Angelis recitatur peccata nostra initio cõgregati: in tremendo die.

Miser ergo quid facio, aut quid respondebo: hoc quod mihi occultum est, meis auribus audia: in tremendo die.

Non accipitur persona, cessabunt sacrificia: nõ se redimet divites, qui congregaverunt peccata: in tremendo die.

O quales Reges potentes, quibus obedierunt gentes, ibi stabunt ante thronum, cum magno fletu gementes: in tremendo die.

Principes sublimiores ibi anhelabunt pro ardore, non est qui faciat ventum illis, neque qui tergat sudorem: in tremendo die.

Quam amatus dies ille, de quo loquitur Propheta, velox nimis & timenda, peccatoribus tremenda: in tremendo die.

Rapidus pater infernus tenebrosus & horrendus, aperiet fauces suas nimium insatiandas: in tremendo die.

Semper sit sollicitudo monente Deo nostro, non graventur corda nostra in crapula & vino: in tremendo die.

Tanta parentur tormenta, quanta non cupit mens nostra: sed ipse locus se demonstrat, ubi erit fletus frustra: in tremendo die.

Vnicus filius iudicans orbem, Christum qui non confitentur, ipsi peribunt in fine: in tremendo die.

Xp̄s ut compleantur verba, ejus fiant præcepta, breviantur dies illi, serunt ut una hora: in tremendo die.

Tr̄i etunt dies illi, quando venit Dominus in terram, Deus tu libera nos ab illa æterna pœna: in tremendo die.

Zabulo immitente Eva peccavit serpente, Deus tu nos libera ab illa ira æterna: in tremendo die.

AUdax est vir juvenis, dum fervet caro mobilis, audaciter agis, perpera tua membra coinquinas: attende homo quia pulvis es, & in pulverem revertetis.

Breve est tempus juvenis, considera quod morieris: venitq; dies ultimus, & perdes florem optimum: attende homo.

Carni tuæ consentiens, animam tuam decipis, dum flexeris ad libidinem mali, deceptus remanens: attende homo.

Dentes tui fremitant, & labia exasperant, & lingua mala generat, tua vita trepidat: attende homo.

Elevans tuos oculos, ut vanitatem videas, flexitur mens misera, membra ad malum erigis: attende homo.

Fecisti malum consilium, & offendisti nimium, quia multum secutus es tumorem ad libidinem: attende homo.

Gloriam quaris in populo, laudem humanam diligis, piacere Deo nõ cupis, qui te de cœlo respicit: attende homo.

Honorem transitorium præsumpsisti accipere, sed major pœna sequitur, cui majora creduntur: attende homo.

In terra semper aspicias, semper de terra cogitas, sed hic reliques omnia, unde superbus ambulat: attende homo.

Karo te traxit in foveam, vide ne malè pereas, festina te corrigere, antequam finis veniat: attende homo.

Luge modò, dum tempus est, ne gemas in iudicio, ubi non valet gemitus, nec ulla intercessio: attende homo.

Modo labora fortiter, dum es in isto corpore, emenda tuum vitium, ne gemas in perpetuum: attende homo.

Non te frangat cupiditas, nec te flectat fragilitas, & noli cum diabolo participare amplius: attende homo.

O si ex corde intelligas, quæ præcepta legis sunt, ut ille qui adulterat, lapidibus subiacet: attende homo.

Per Salvatorem iterum venit magna redemptio, ut cuncta quæ committuntur, penitendo remittantur: attende homo.

Quare non vis juvenis recurrere ad Dominum: roga ejus clementiam, ut donet indulgentiam: attende homo.

Rumpe cordis duritiam, mentis tui malitiam, revertere ad Dominum, antequam finis veniat: attende homo.

Suscipit Christus penitentiam, & donat indulgentiam, ab illa vera anima, quæ carnem suam macerat: attende homo.

Terribilis Christus venit ad iudicandum seculum, at ipse reddet singulis secundum suam operam: attende homo.

Veniet dies iudicii, erit fortis distinctio, ubi non adjuvat pater filium, nec filius defendit patrem: attende homo.

Xp̄s venit cum Angelis, & ipse reddet unicuique, singulis secundum sua opera: attende homo.

Vitios adquiret gratiam, delet peccati maculas: humilitas & charitas ducit ad cœlos in patriam: attende homo.

Zelum habet bonum ac optimū qui Deum amat ac proximum, læ abitur in seculū, & gaudet in perpetuū attende homo, quia de terra factus es, & in terrâ revertetis.

ORATIUNCULÆ.

REGEM mundi Christum Regem ex virgine natum, Dominum precibus peculiariter & Apostolos rogemus. Petrus mihi Apostolus aperiat januam vitæ, & Paulus prædicator gentiū introducat in cœlum, Andreas virtutem tribuat ante tribunal Christi, Jacobus atro prostrato agmine, Angelorū me sinibus tradat, Joannes cum gratia me potet ab omnipotentis pectore, Philippus me lampadibus ornatum, lætam ad Regem perducet, Thomas mihi organorum laudibus in ævum cæret triumphalia merita, Bartholomæus me mellifluis mædet alloquiis, ubi Angelorum amator agmina delectat secum, Jacobus mihi Aphuz auream reddat coronam, variiq; floribus gemmarum in fulgido splendet lumine, Simon mihi monilia tribuat zelotes sancta, unde angelica cellitudo admirabilis videbitur omnibus, Judas me confisus vocibus ad ineffabilem patientiam vehat, ubi Trinitas divina ternis adoratur vocibus: Patrē, & Filium, & Spiritum uno ore omnes collaudant Dominum.

ALIA ORATIO.

OJESU Nazarene, fili Mariæ, reus tibi sum regum Regi, cuius regnum est sine fine. Deus Domine meus, tibi sum reus mortis, esto mihi nunc pariens, qui es fortis & potens. Adjuro Dominum verum, unum semper & trinum, ut adire tantum possim S. Martinum. Rogo nunc Regem regum, qui est lumen divinum, ut valeam sanctū visitare Martinum. Christe Deus deorū, cuius est numen mirum, fac me lugere sanum, juxta S. Martinum. Viam dirige planè ò Jesu Nazarene, ut valeam purè ibi peccata flere. Mihi adiutorium erit per naufragium, Christi militis mihi suffragium Martini. Volo te visitare, fac me ad te venire, qui es virtutis tantæ ò mi S. Martine. O S. Martine, nunc intercede quæ pro me dolente, malè labe culparum presso. O mi sancte Martine, pro me nunc intercede, ne me contingant coimæ flammæ perennis pœnæ. O mi sancte Martine, turbæ cœlorum chare, ne sim particeps pœnæ, mihi auxiliare. O sancte Martine, mihi auxiliare, ut fruam in fine vitæ perenni pane. Gloria tibi pater, qui es frater & mater.

ITEM

ITEM ALIA.

Dominator Dominus Deus omnipotens, qui es Trinitas, una pater in filio, & filius in patre, cum Spiritu sancto, qui es semper in omnibus, & eras ante omnia, & eris per omnia Deus benedictus in secula. Commendo animam meam in manus potentia tua, ut custodias eam diebus ac noctibus, horis atque momentis, miserere mei Deus Angelorum, Dirige me rex Archangelorum, custodi me per orationes Patriarcharum, per merita Prophetarum, per suffragia Apostolorum, per victorias Martyrum, per fidem Confessorum, qui placuerunt tibi ab initio mundi. Oret pro me sanctus Abel, qui primus coronatus est martyrio. Oret pro me sanctus Enoch, qui ambulavit cum Deo & translatus est a mundo. Oret pro me sanctus Noe, quem Dominus servavit in diluvio propter iustitiam. Roget fidelis Abraham, qui primus credidit Deo, cui reputata est fides ad iustitiam. Intercedat pro me sanctus Isaac, qui fuit obediens patri usque ad mortem, in exemplum Domini nostri Jesu Christi, qui oblatus est Deo Patri pro salute mundi. Postulet pro me felix Jacob, qui vidit Angelos Dei venientes in auxilium sibi. Oret pro me sanctus Moyses, cum quo locutus est Dominus facie ad faciem. Subveniat mihi sanctus David, quem elegisti secundum cor tuum Domine. Deprecetur pro me sanctus Elias propheta, quem elegisti in curru igneo usque ad caelum. Oret pro me sanctus Heliseus, qui suscitavit mortuum post mortem. Oret pro me sanctus Elaias, cuius labia mundata sunt igni caelesti. Adscit mihi beatus Hieremias, quem sanctificasti in utero matris. Oret pro me sanctus Ezechiel, qui vidit visiones mirabiles Dei. Deprecetur pro me electus Daniel, desiderabilis Dei, qui solvit somnium Regis, & interpretatus est, & bis liberatus est de laculeonum: & tres pueri liberati ab igne: duodecim Prophetarum, Oseas, Amos, Micheas, Joel, Abdias, Abacuc, Jonas, Nahum, Sophonias, Aggeus, Zacharias, Malachias, Esdras. Hos omnes invoco in auxilium meum. Adstant mihi omnes Apostoli Domini nostri Jesu Christi, Petrus & Paulus, Joannes & Andreas, tres Jacobi, Philippus, Bartholomaeus, Thomas & Mattheus, Barnabas & Matthias, & omnes martyres tui. Depelle a me Domine concupiscentiam gulae, & da mihi virtutem abstinentiae: fuga a me spiritum fornicationis, & da mihi amorem charitatis: extingue cupiditatem, & da mihi voluntariam paupertatem. Cohibe iracundiam meam: & accende in me nimiam suavitatem, & charitatem dei & proximi. Abscinde a me Domine trilitiam seculi, & auge mihi gaudium spiritale. Depelle a me jactantiam mentis: & tribue mihi compunctionem cordis. Minue superbiam meam, & perface in me humilitatem veram. Indignus ego sum, & infelix homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus peccati, nisi gratia Domini

nostri Jesu Christi: qui a peccator ego sum, & innumerabilia sunt delicta mea, & non sum dignus vocari servus tuus. Suffice in me fletum, mollifica cor meum durum & lapideum, & accende in me ignem timoris tui: quia ego sum cinis mortuus, libera animam meam ab omnibus infidiis inimici, & conserva me in tua voluntate: doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu, tibi honor & gloria, per omnia, &c.

ITEM ALIA.

Deus meus, & pater meus, rex meus, prorektor meus, munda me a peccatis meis, & ab iniquitate mea lava me Domine, & salva me: quoniam peccata multa feci coram te, & non sum dignus vocari servus tuus, propter iniquitates meas, quae sunt innumeratae, dimitte Domine delicta mea, quia deprecor cum omni diligentia, & intimo cordis amore: supplico tibi Domine, immitte veram dilectionem in cor meum, & amorem caelestem in sensum meum, & obumbrant me misericordiae tuae Domine Deus, revoca mihi ad memoriam agonem, ut merear videre in regno caelesti, ubi Pater regnat cum Filio & Spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

ITEM ALIA.

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, Gabriel esto mihi torica, Michael esto mihi Baltheus, Raphael esto mihi secum, Uriel esto mihi prorektor, Rumiel esto mihi defensor, Paniel esto mihi sanitas, & omnes sancti ac martyres: deprecor ut juvent me apud iustum iudicem, ut dimittant mihi in die iudicii peccata mea, in nomine Domini nostri Jesu Christi. Oro vos & deprecor, ut me in orationibus vestris dignemini habere, ut nunquam inimicus vel adversarius nocere possit. Peccavi Domine coram te, & coram Angelis tuis, fac cum servo tuo misericordiam tuam, tibi Domine iustitia, tibi Domine misericordia. Sana me Domine, & sanabor, quoniam salus mea tu es, & veniat oratio mea ad templum sanctum tuum: tibi honor & gloria: per omnia secula seculorum, Amen.

ITEM ALIA.

Aperi mihi pulsanti januam vitae, princeps tenebrarum non occurrat mihi, nec veniat mihi pes superbiae, & manus extranea a te non contingat me: sed suscipe me secundum verbum tuum, & perduc me ad convivium epularum tuarum, ubi epulantur tecum omnes amici tui. Tu es Christus filius Dei vivi, qui cum Patre tuo vivis & regnas, in secula seculorum, Amen.

*
*
*